

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קת.

עין משפט נר מצוה

בז א מיי פ"ו מהל' מנה
הלכה (ג) [צ"ל טושי"ע
א"ח ס"י מעט ס"ג וס"י
מעט ס"ד בהג"ה:]
בז ב מיי פ"ו שם הלכה
ח סמנ עשין מנה טור
ש"ע א"ח ס"י מעט ס"ד:
בז ג מיי שם סמנ שם
טושי"ע א"ח ס"י סמנ
מעט ס"ג וס"י מעט וס"י
ספ:
ג ד מיי וסמנ שם טושי"ע
א"ח ס"י מעט ס"ג:
גא ה מיי שם טושי"ע שם
ספ"ק ד:
גב ו ז מיי שם טור ש"ע
ספ"ק ה:
גה ח מיי שם טושי"ע שם
ספ"ק ו:
גד ט מיי שם הלכה ז
טור ש"ע שם ספ"ק
ד:

רבינו הגאול

רב ששת הוה יתיב
בתעניתא במעלי דפסחא.
ומסקנא משום הוהו
אסתניס ואי הוה טעיס
מדיא לא הוה מצי למיכל
בארותא. אפילו עמי
שבשיראל לא יאכל עד
שיסב. איתמר מצה בעיא
הסיבה מרור לא בעי
הסיבה. יין איתמר דבעי
הסיבה ואיתמר דלא בעי
הסיבה. ואסיקנא ארבעה
כפי כולהו בעו הסיבה.
פרקין פירוש רובין
לאחוריה. ויש אומרים על
פניו. הסיבה ימין לא שמה
הסיבה, ולא עוד אלא שמה
יקדים קנה לושט ויבוא
לידי סכנה. ואינה הסיבה
אלא במשאל. אשה
חשובה בעיא הסיבה
וזולתה לא. בן כפני אביו
בעי הסיבה. תלמיד כפני
רבו לא בעי הסיבה מורא
רבך כמורא שמים. אמר ר'
יהושע בן לוי נשים חייבות
בארבע כוסות כאנשים
שאף הן היו באתו הנס.

א"ל אי אמרת מסעד סעיד. והא דלמרינן צפ' כינז מצרכין
(ברכות דף ל"ה): דחמרל סעיד ומשמח מפרש התם לטובא
גריר פורתא סעיד * ר"ב ששת הוה יתיב בתעניתא. לאו דוקא אלא
שומר עלמו מלאכול אי נמי היה מקבל עליו ממש תענית כדי שיהא
נוצר וזוהר מלאכול והבכורות נהגו

להתענות ערב פסח דתמיז במסכת
סופרים (פרק כ"ה הלכה א) שאין מתענין
בניסן אלא הבכורות בערב הפסח:
נימא קא סבר רב ששת משום
פסח. ואע"ג דהשתא ליכא
פסח מכל מקום האיפור שהיה בזמן
הצית לא בטל ואע"ג דרבי יהודה
זן במתירא לא מכשר אלא דיעבד
אזל לכתחלה אסור משום לא תשחט
על חמץ * לא תשחט הפסח ועדיין
חמץ קיים עד ו' שעות ולא אשכחן
תנא דפליג מכל מקום כיון דיעבד
כשר סבירא ליה להחמיר שלא לאכול
מן הצק: **מ"א** יהוה הוה. שכבר
אמרו גאולה לפני הסעודה ואף על
גב דמנה לריכה הסיבה ולא אמר מאי
דלוה הוה שאני מנה שהיא עיקר
סעודה יותר מיון ועוד ציין היסד
כבר בשני כוסות הראשונים ועוד
שבתובה צמורה וזכר לחירות שלא
הספיק צדקס להחמין עד שנגאלו
ואע"ג דהויל לחס עווי יש לאוכלה
דרך חירות ומה שצריך הסיבה במנה
היינו כשמצרכין על אכילת מנה
ובאפיקומן: **ב"ר** אהו נמי צריכי
הסיבה. וכל ד' כוסות לריכה הסיבה
בשעת סמיה וי"ע אס שכת ולא היסד
אס יחזור וישתה וכן אס כוס שלישי
לא היסד אס יכול לחזור ולשתות
בהסיבה אף על גב דצין שלישי
לרביעי לא ישתה:

פרק דן. פניו למעלה ולא כמפרש
פניו למטה לזין דרך
לאכול בענין ז' וכן משמע בהמוכר
את הספינה (ב"ב ע"ד). צמתי מדבר
דגנו אפרקיד ואזיל פרשא תומי
כרעיה כדנקיט רומחא צדיה *
בפני רבו אין צריך הסיבה. נראה
דאציו והוא רבו נמי אין
צריך דלא גרע מרבו אחר מיהו סתם
אז מלמד לזנו מורה כדלמרינן צפ"ק
דקידושין (דף ל"ה). שהנן ירא מלכיו
יותר מאלמו מפני שמלמדו מורה ואפי'
הכי קאמר צפני אציו צריך הסיבה:
שאף

בשוליא דנגרי איבעיא להו שמש מאי תא שמע דאמר ריב"ל השמש שאכל
כוית מצה כשהוא מיסב יצא מיסב אין לא מיסב לא שמע מינה בעי
הסיבה שמע מינה ואמר ר' יהושע בן לוי נשים חייבות בארבעה כוסות הללו
שאף

אומר הגדה. השתא שמעינן מינה דארבעה כוסות צריך הסיבה מרור אין צריך הסיבה: **פרק דן**. פניו (ב) כלפי מעלה ושוכב על אחוריו: **הסיבה**
ימין לאו שמה הסיבה. שהרי צימניו הוא צריך לאכול: **שמה** יקדים. אפרקדן קאי שמתוך שזארו שוחה לאחוריו שפוי כובע הסותם
את פי הקנה נפתח ומתקפל למעלה וקנה פושט למעלה והמחלל נכנס לתוכו וממקן כך פירש צימניו שלמה. וקשיא לי אמאי לא סמיה להאי
ולא אהסיבתי ימין. ורבותי פירשו שמה יקדים קנה לושט דושט הוי על (דרק) [לד] ימין ונפתח הכובע שעל פי הקנה ממילוי כשהוא מטה
כלפי ימין ואם יכנס צו המחלל הרי סכנה שאין אזכרין ומשקין נכנסין אלא לדרך הושט ולכ"ט נראה צעיי דהאסיבתי ימין קאי מדסמכיה
לדידיה: **אשה** אינה לריכה הסיבה. מפני אימת צלה וכפופה לו ומפרש צשאלתוהו דרב אחאי' לאו דרבייהו דנשי למיגא: **זן**
אלא אצו צריך הסיבה. דלא הו כפוף כל קף: **צי** מה. רצה: הוה זגינן אצירי דהדי. לרב צמירא. כי אסינן
לבי רב יוסף. דרבה מלך מקמי דרב יוסף: **כמורא** שמים. דכתיב (דברים ו) את ה' אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים
(לעיל דף כ): השה מורא רבו למורא שמים: **בשוליא** דנגרי. תלמידי של נגר שמלמדו אומנות: **שמש** שאכל כוים מנה לא גרסינן באחרונה:
שאף

צין הכוסות הללו. צין הראשון לשני: **נימא** קא סבר רב ששת סמוך
למנה גדולה סן ומשום פסח. וקסבר כרבי יהודה זן צמירא דלמר
כולי יומא זמן שחטיה הוא ומאי צין הערבים ערב דלחמול משכלה
ערב דלחמול דהיינו משעלה עמוד השחר לערב דהאידנא משום הכי
מתענה כולי יומא ואע"פ שלא היה
פסח צימניו הואיל ומיתקרא צק: **לא**
רב ששת אסיבתי. מעונג היה ואי
הוה טעים מנפרא לא מצי למיטעם
מנה למיאבון לאורתא: **עד** שישב.
הסיבה על ד שמהל: **מנה** לריכה
הסיבה. ככני חורין שהוה זכר
לגאולה: **מרור** אין צריך הסיבה.
שהוה זכר לעצדות: **שמה** יקדים.
אפרקדן קאי שמתוך שזארו שוחה
לאחוריו שיפוי כובע הסותם את פי
הקנה נפתח ומתקפל למעלה והקנה
פושט למעלה והמחלל נכנס לתוכו
וממקן: הוה זגינן אצירי דהדי.
נשעינן כל אחד על צרכי צמירו:
בשוליא דנגרי. תלמידי של נגר המלמדו
אומנות: **ארבע כוסות**. שלשה כנגד ג'
כוסות שנאמרו בפסוק זה וכוס פרעה
צדי וגו' ורביעי צמרת המזון:
שאף

רשב"ם
צין הכוסות הללו. צין הראשון לשני
צין השני לשלישי ומשום דחמרל מגרר
גריר ליה הוא כמפרש ואזיל: **צין**
שלישי לרביעי לא ישתה. שלישי
דצמרת המזון דכיון דלא חיישין עוד
לגרירי ליכא לא שעינן ליה דגרא
כמוסיף על ארבעה כוסות. ובגמרת
ירושלמי' נמלא למה כדי שלא ישתכר
דמו לא חזי למיגמר הלילה ופרין
התם הלא כבר משוכר הוא שהרי
שתה הרבה בסעודתו ומשני יין
בצמרת המזון ולא משכר שלאחר
המוון משכר: **נימא קסבר רב ששת**
סמוך למנה גדולה סן ומשום פסח.
וקסבר לה בשחיתת פסח כר' יהודה
זן צמירא דלמר כוליה יומא זמן
שחטיה הוא ומאי צין הערבים דכתיב
בפסח צין ערב דהאידנא לערב
דלחמול משכלה ערב דלחמול דהיינו
משעלה עמוד השחר לערב דהאידנא
משום הכי מתענה כולי יומא ואע"פ
שלא היה פסח צימניו הואיל ואיתמר
איתמר: **ואי טעם מידי בנפרא**. לא
עד שישב. הסיבה של"ט ד שמהל:
מנה לריכה הסיבה. כשאוכל מנה של
מנה לילה הראשון ככני חורין שהוה
זכר לגאולה: **מרור** אין צריך הסיבה.
שהוה זכר לעצדות: **דהויל** שעתא
משעתי בחירות. ובגאולה שהוה

צין ששם הראשונים
לעיס אחרונים (רשב"ם)
דקפון ק"ח. **צין** שלישי
לרביעי לא ישתה.
מחללי צמרת ירושלמי
מנה לא ישתה כדי שלא
ישתכר, דמו לא מצי למימר
הלל, ופרין התם והלא כבר
משוכר הוא, ששעה כבר
הרבה בסעודתו, ומשני יין
בצמרת המזון אינו משכר
שלאחר המזון משכר, וה"ה
נמי דיון שלפני המזון אינו
משכר ואם רצה לפתח
צין ראשון לשני ששת,
הוא לא ממעט מנה אלא
צין ג' ל' (שם). מכשיר
היה בן בחירא בפסח
ששחטו שחירתי ב"ב
לשמו. והוה ליה מ"ד
לפיך פסול שלא לשמו,
כדאמר פסח צמנת שלא
לשמו פסול (בבב"ם יא.).

מוסף תוספות
א. ומכל מקום מיייתי
שפיר ריאה מהא דקאמר
בין הכוסות הללו אם רצה
לשתות ישתה דהיינו
ראשון ומה
רשתה ומה שיש
ביתמים וכוס שני שישתה
אחריו כן הוא כוונתו.
מוס' ר"פ. ב. כיון ששה
שלא בתקנתו הוברר שלא
היה א' מר' כוסות ומה
ששוחה עתה הוא כוס של
חובה. מוס' הל"ה.

(א) לקמן ק"ח: (ב) זמח"ס א':
(ג) שם א"ר אלושור א"ר
אושעיה וכו' (ד) א' ס"א
כולהו נמי בעו, (ה) ז"ל
דלמר, (ו) אבות פ"ד
מ"ב, (ז) נבדלשט מ',
(ח) נפ"י ה"ו, (ט) נב"א:
על, (י) נב"א: ויק',
(י"א) נב"א: לו ס"י ע"ו,
(י"ב) נב"א: לעיל ה',
(י"ג) נב"א: מוס' צ"ב ע"ד.
ד"ה וגו' מוס' נדה י'
ד"ה אפרקיד.

תורה אור השלם

1. וְהָיָה לְכֶסֶם לְמִשְׁמַרְתָּ
עַד אֲרֵבְתָה עֶשֶׂר יוֹם
לְחֹדֶשׁ הַזֶּה וְשָׁחַטוּ אֹתוֹ
בְּכָל קֹהֶל עַד־יִשְׂרָאֵל בֵּין
הָעָרְבִים: שמות י"ב

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה פסקין
פניו ובטנו כלפי:

גליון הש"ס

גמרא אמרי לה להאי
גיבא שנת קה ע"א צ"ב
מנ ע"ב: שם אירי ואירי
בעו הסיבה. עיין מוס'
ההל"ה מ"ב ס"י ע"ט:

מוסף רש"י

בין הכוסות הללו.
צין ששם הראשונים
לעיס אחרונים (רשב"ם)
דקפון ק"ח. **צין** שלישי
לרביעי לא ישתה.
מחללי צמרת ירושלמי
מנה לא ישתה כדי שלא
ישתכר, דמו לא מצי למימר
הלל, ופרין התם והלא כבר
משוכר הוא, ששעה כבר
הרבה בסעודתו, ומשני יין
בצמרת המזון אינו משכר
שלאחר המזון משכר, וה"ה
נמי דיון שלפני המזון אינו
משכר ואם רצה לפתח
צין ראשון לשני ששת,
הוא לא ממעט מנה אלא
צין ג' ל' (שם). מכשיר
היה בן בחירא בפסח
ששחטו שחירתי ב"ב
לשמו. והוה ליה מ"ד
לפיך פסול שלא לשמו,
כדאמר פסח צמנת שלא
לשמו פסול (בבב"ם יא.).